

ANNA OVASKA

Katsoja kuulee ääniä

Näyttelyvieras kohtasi tämän vuoden Mäntän kuvataideviikoilla Pekilon tehdasrakennuksessa yli neljä kerroksellista ideota. Pohjakerroksen yksinäisen ananaksen saattoi ohittaa helposti – näin käsitteellisessä näyttelyssä yksi ananas jalustalla ei juuri hätkäytä. Kunnes kuulee loukkauksen: ”läskiperse”, ja niin edelleen. Christelle Masin *Ananas: provokaatio* johdatteli audiovisuaalisten teosten maailmaan. Yksinkertaiset äänelliset eleet muuttivat toisiksi teoksia, mutta myös katsojan kokemuksen.

Yläkerran pikkusalissa lattialla on puolestaan kasa posliinirsipaleita. Jon Irigoyenin *Kyllä sopu sijaa antaa* -installaatioissa seinille kiinnitettyihin posliinilautasiin on maalattu sanoja kuten ”nollasopimus”. Osaa lautasista koristavat kevään mittaan tutuiksi tulleet kuvat SSS-miehistä: Sipilä, Soini ja Stubb. Ääninauhalta kuuluu rikkoutuvan posliinin räjähdys. Äänen, sirpaleiden ja ehjiksi jääneiden lautasten suhde jää mietityttämään: mikä särkyy seuraavaksi?

Viereisessä huoneessa arkisemmat esineet kuljettavat kohti tavallisen ihmisen elämää. Bita Razavin valokuvia ja ääntä yhdistävässä teoksessa *Bitan kapiot* seinille on kiinnitetty laatikoita, joista jokaisessa on kuva kodine-
sineestä: tuhkakuppi, teesihti, uunivuoka, lihamyly. Omistajan lakoninen ääni kertoo kunkin käyttötarkoituksen ja lausuu ehkä jatkokommentin: ”Kukaan ei enää käytä samovaareja”; ”Tällaista esinettä en muista ostaneeni”. Kuluttaja-minä tekee tunnustuksiaan kuuli-
joilleen – ja samalla esineet luovat yhteyksiä ja tarjoavat samastumisen kohteita.

Padasjokelaisen Ars Auttoisten kesänäyttelyn äänekkäissä teoksissa rakennettiin niin ikään suhteita katsojiin. Entisen kansakoulurakennuksen täyttävässä näyttelyssä vaikuttavaa oli toisaalta eri tilojen käyttö ja niihin rakennetut installaatiot (vintiltä saunaan ja maakellariin), toisaalta video- ja ääniteokset, kuten Veera Salmion ja Liisa Aholan ääni-installatio *I AM SPECIAL*, jossa katsoja kutsutaan valokeilaan, keskelle kaikuvia aplodeita. Tyhjässä huoneessa tosin; nimenmukaisesti teos etsi erityisyyttä kokijasta itsestään.

Päinvastaisia kokemuksia houkuteltiin puolestaan Anniina Ala-Ruonan ja Venla Heleniuksen teoksessa *Fresh Attitude and Value Survey*, joka koostuu kyselylomakkeesta ja kuulokkeilta kuunneltavasta lomaketekstistä. Keinoääni toistaa nopealla tahdilla lomakkeen kysymyksiä vastaajan tyytyväisyydestä omaan elämäänsä ja osallisuuteensa yhteisössä. Lisäksi udellaan, missä määrin kokija tuntee itsensä kulutushyödykkeeksi – ja kuulijan mieleen painuu järjestään viimeinen vastausvaihtoehto: ”En tiedä.” Kyselyn herättämät sekavat tunteet olivat osin ääninauhan kieleen sidoksissa: englanninkielinen puhe kutsuu nopeutuvalla tahdillaan hätäntymään, suomenkielinen ääni puolestaan rauhoittaa ja kuulostaa jopa empaattiselta kaiken päättämättömyyden keskellä. Mutta ennen kaikkea lomakeperformanssi tuo kirkkaana esiin, miten kokemuksista neuvotellaan vuorovaikutuksessa kysymysten, niiden esittäjän ja vastaajan välillä: ”Oletko huolissasi, että saatat jäädä paitsi jostakin paremmasta? Kyllä / ei / en tiedä.”